

Fra:	KS	Dato:	12.10.2020
Til:	Stortingets finanskomite og kommunalkomite	Dokument nr.:	20-11323
Kopi til:			

Statsbudsjettet 2021 - Høringsnotat til finanskomiteen og kommunalkomiteen

1. Samlet vurdering av kommuneøkonomien ved inngangen til 2021

Ved inngangen til 2021 er kommuneøkonomien strammere enn på mange år, på tross av at skatteinngangen (før koronaeffekten) har blitt høyere enn forventet flere år på rad. KS forventer at netto driftsresultat i kommunesektoren samlet (kommuner og fylkeskommuner) i 2020 vil ligge mellom 0,5 og 1 pst. Dette er klart lavere enn anbefalingen fra teknisk beregningsutvalg om 2 pst i sektoren samlet. Utgiftsveksten i helse- og omsorgssektoren og innføring av bemanningsnormer i barnehagesektoren med manglende finansiering er medvirkende årsaker til strammere kommuneøkonomi.

Disposisjonsfondene i sektoren har økt litt, til om lag 10 pst av sektorens inntekter i 2019. Netto renteeksponert gjeld har samtidig økt mer, til over 40 pst av sektorens inntekter. Ved siden av å være en buffer mot uforutsette hendelser er disposisjonsfond nødvendig både for å balansere likviditeten som følge av store premieavvik, samt som egenkapital ved framtidige investeringer. Det vitner ikke om en sektor uten finansielle utfordringer.

2. Samlet vurdering av koronakompensasjon

Regjeringen og KS vil fredag 16.10 legge fram reviderte anslag på direkte merutgifter og mindreinntekter (bortfall av brukerinntekter) i kommunesektoren i 2020 som følge av Koronapandemien. Anslagene bygger på innsamlede tall fra et utvalg av primært større kommuner samt fra fylkeskommunene.

Regjeringen anslår i Nasjonalbudsjettet 2021 at kommunesektorens skatteinntekter i 2020 har falt med 3,6 mrd. som følge av Koronapandemien, sammenlignet med anslaget i saldert budsjett 2020. KS har ikke informasjon som tilsier et vesentlig annet anslag, men skatteinngangen må betraktes som svært usikker. Regjeringen legger samtidig til grunn at kommunesektoren har redusert sine utgifter i år med 8,2 mrd. kroner som følge av lavere lønns- og prisvekst enn anslått i saldert budsjett. KS viser til nylig publisert [FOU-rapport](#) som dokumenterer at 2,2 mrd. kroner av dette ikke vil være mulig for kommunene og fylkeskommunene å realisere som økt handlingsrom i årets budsjett. I tillegg vil høyere prisstigning enn regjeringens anslag – som ikke er usannsynlig - redusere gevinsten ytterligere.

Ekstra satsinger på om lag 8 mrd. kroner er gjennom 2020 tilført kommunesektoren som del av den samlede strategien for å motvirke langsiktige negative effekter som følge av Koronapandemien. KS verdsetter dette, men mener at dette ikke kan regnes inn som del av kompensasjonen til sektoren.

3. Statsbudsjettet 2021 – endringsforslag

KS mener at gitt den krevende kommuneøkonomien i 2020/2021, vil en generell styrking av kommuneøkonomien gjennom økte frie inntekter være det viktigste tiltaket for å styrke grunnlaget for gode velferdstjenester til befolkningen. Ut over det vil KS peke på følgende enkeltsaker:

- *Innslagspunkt ressurskrevende pleie- og omsorgstjenester*

Medregnet forslaget i Statsbudsjettet 2021 vil innslagspunktet for toppfinansieringen av ressurskrevende pleie- og omsorgstjenester ha økt med 213000 kr ut over anslått lønnsvekst siden 2016, og svekket kommuneøkonomien med 1,4 mrd. kroner. Samtidig har kommunenes netto utgifter til pleie og omsorg steget vesentlig mer enn hva som kan forklares av demografi. Kommunene blir nødt til å vurdere inndekning av dette i tjenestene, innenfor lovverkets handlingsrom, med negative konsekvenser for brukerne.

KS anbefaler Stortinget å avvise realøkningen av innslagspunktet (46 000 kr)

- *Satsing på vedlikehold av fylkesveier og andre infrastrukturtiltak*

Kommunesektoren kan gis en viktigere rolle i å få fart i økonomien igjen enn det legges opp til i statsbudsjettet, ved å videreføre ekstra infrastrukturtiltak fra tiltakspakker som er lagt fram i 2020. KS viser spesielt til at Stortinget ved behandlingen av Kommuneproposisjonen 2021 ba regjeringen vurdere en ekstra satsing på å styrke også vedlikeholdet av fylkesveiene i 2021. Styrking av forebyggende flom- og skredsikringstiltak samt støtte til bredbåndsutbygging i distriktskommuner, er andre aktuelle eksempler. Dette vil være positivt for næringsutvikling i hele landet, og også bidra direkte til økt aktivitet i entreprenørbransjen.

KS anbefaler Stortinget å videreføre også bevilgningen i Innst. 19 S(2020-21) på 400 mill. kroner også i 2021, men da som særskilt fordeling i fylkeskommunenes frie inntektsrammer, samt videreføre ekstra satsinger på flom- og skredsikring og bredbåndsutbygging.

- *Det grønne skiftet – klimasats og dekning av merutgifter til nullutslippsfartøy i ferjefylkene*

KS registrerer at aktivitetsrammen for nye tilsagn i Klimasatsordningen er redusert i statsbudsjettet 2021, på tross av departementets svært positive vurdering av klimaeffekten av ordningen. KS mener også at bevilgningen på 100 mill. kroner til ferjefylkene innenfor veksten i frie inntekter er vesentlig mindre enn de dokumenterte merkostnadene for ferjefylkene som har bestilt og tatt i bruk el-ferjer. Det bidrar ikke til den omstillingen til lavutslippssamfunn som et samlet Storting ønsker.

KS anbefaler at bevilgning og tilsagnsramme for klimasatsordningen økes, og at Stortinget gjennom verbalforslag slår fast at ordningen skal videreføres også etter 2021.

KS anbefaler at kompensasjonen til ferjefylkene for innføring av nullutslippsfartøy økes, og at økningen rettes mot fylkene som faktisk har fått slike merutgifter.

- *Kompensasjon for fjerning av eiendomsskatt på verk og bruk*

KS mener at forslaget om å redusere makstaket i kompensasjonsordningen for bortfall av eiendomsskatt på verk og bruk fra 500 til 300 mill. kroner framstår som et klart politisk brudd på løfter og vedtak gjort ved behandlingen av statsbudsjettet 2018.

KS anbefaler at makstaket på 500 millioner kroner opprettholdes, og at bevilgningene til den særskilte kompensasjonen i statsbudsjettet 2021 økes i tråd med dette, uten at innbyggertilskuddet til kommunene reduseres tilsvarende.

- *Verbalforslag – finansieringsutfordringer i barnehagesektoren*

Finansieringen av den skjerpede pedagognormen og innføringen av bemanningsnormer i barnehagesektoren er om lag 690 mill. kroner for lavt i 2021, og underfinansieringen øker til om lag 900 mill. kroner i 2022. Det er også stor uro i private barnehager om finansieringssituasjonen for disse barnehagene, også som følge av endringsforslag i statsbudsjettet 2021.

KS anbefaler at Stortinget vedtar følgende verbalforslag ved behandlingen av statsbudsjettet 2021:

- I. Stortinget ber regjeringen om å nedsette et hurtigarbeidende utvalg som skal belyse økonomiske konsekvenser av den innførte bemannings- og pedagognormen for kommuner, offentlige og private barnehager. Utvalget skal også vurdere økonomiske konsekvenser for kommuner og private barnehager av pensjonspåslaget i tilskudd til private barnehager. KS og PBL forutsettes å være representert i utvalget.
- II. Stortinget ber regjeringen komme tilbake med nærmere vurderinger av finansieringsbehov, basert på utvalgets rapport, i kommuneproposisjonen 2022.